

Život

Pravobraniteljica o ubojstvima žena: 'Obrasci i okidači femicida jasno su prepoznatljivi'

Neosporno je utvrđeno da je femicid kazneno djelo koje je vrlo predvidljivo i u tom smislu - sprječivo

MIRTA VRANJEŠ

28. 08. 2025. 1 PREPORUKA

FOTO: UNSPLASH

U Hrvatskoj je u ovoj godini dosad ubijeno devet žena. Što se zapravo događa i gdje se griješi u reakciji institucija koje bi trebale prepoznati namjeru nasilnika da počin femicid, u razgovoru za Telegram objašnjava pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić, koja već godinama sustavno upozorava na manjkavosti državnog aparata u zaštiti žena.

Odluku o tome je li došlo do femicida, odnosno do teškog ubojstva ženske osobe iz članka 11.a Kaznenog zakona donosi isključivo sud u kaznenom postupku. Kad govorimo o statističkim podacima, od početka 2025. godine zabilježeno je ukupno devet ubojstava ženskih osoba. Od toga su dvije majke ubile svoje maloljetne kćerke, jedna žena je ubila svoju majku, dok u preostalih šest slučajeva egzistira sumnja u femicid, odnosno teško ubojstvo ženske osobe koje je počinjeno od strane intimnih partnera (bivših ili sadašnjih suprug a ili bivših ili sadašnjih partnera).

Ljubičić kaže da, što se tiče statistike, s uključenih devet ubojstava žena u ovoj godini, u posljednje tri godine imamo zabilježeno ukupno 43 ubojstava žena i to: 2022. godine – 13 ubojstava, 2023. – 9, a 2024. godine 12 ubojstava žena. Od tog broja su, naglašava pravobraniteljica, bivši ili sadašnji supruzi ubili 22 žene (u 2022. godini ubili su 6 žena, 2023. – 5, prošle godine ubijeno je pet žena, a ove – 6). “Kao što se vidi iz priložene statistike, najčešći počinitelji femicida i dalje su bivši ili sadašnji supruzi i partneri te drugi muški bliski članovi obitelji žrtve, s tim da, glede počinjenja teških ubojstava žena među bliskim osobama, u zadnje vrijeme bilježimo i porast ubojstava majki od strane sinova”, rekla je Ljubičić.

Najcitiraniji hrvatski znanstvenik je u Hrvatskoj - nepoznat

Tri hrvatska planinara u Sloveniji odnijela snježna lavina

Kazneno djelo koje je vrlo predvidljivo

Dodaje kako je kroz analizu slučajeva ubojstava žena neosporno utvrđeno da je femicid kazneno djelo koje je vrlo predvidljivo i u tom smislu – sprječivo. “Dinamika i obrasci koji dovode do ubojstava žena uvijek su takoreći isti, kao i rizici koji ukazuju da bi moglo doći do femicida. No, da bi se femicide učinkovito sprječavalo, potrebno je da nadležna tijela, prvenstveno policija, DORH i sudovi, u svoj rad integriraju rane procjene rizičnih ponašanja koja imaju svoje obrasce i dinamiku, odnosno čimbenike koji upućuju na vjerojatnost od počinjenja teškog ubojstva ženske osobe, odnosno femicida te pravovremeno aktiviraju učinkovite preventivne mehanizme koji kod nas, nažalost, i dalje nisu niti dovoljno strogi niti dovoljno učinkoviti”, rekla je pravobraniteljica.

Kao primjer navodi to što policija kršenje mjere opreza zabrane prilaska te ostale mjere kao što je, primjerice, udaljenje iz zajedničkog kućanstva, provjerava i dalje mahom preko žrtve, a ne kroz aktivno nadziranje i kontrolu ponašanja i kretanja počinitelja nasilja.

“Hrvatska je napravila iskorak prepoznavanjem femicida uvrstivši teško ubojstvo ženske osobe u svoje zakonodavstvo, međutim, zakonske, odnosno represivne i penalne (kaznene i prekršajne) mjere same po sebi nikada nisu dovoljno učinkovite jer one redovno adresiraju posljedice nasilja, a ne njegove uzroke. Da bi suzbijanje rodno utemeljenog nasilja bilo učinkovito, potrebno je adresirati uzroke kulture nasilja koja vlada našim društvom i to kroz edukaciju, obrazovanje i ranu prevenciju”, smatra Ljubičić.

Sustav ne radi na uklanjanju uzroka

Dodaje da, ako zakonske izmjene ne prati reforma društvenih obrazaca koji stvaraju nasilje, ono se u osnovi brutalizira i pogoršava. “Tako svjedočimo višegodišnjem trendu pada broja prijavljenih počinitelja i broja žrtava nasilja u obitelji u području prekršajno-pravne zaštite, uz višegodišnji i kontinuirani porast slučajeva u području kazneno-pravne zaštite”, upozorava Ljubičić.

“To jasno ukazuje da naš sustav borbe protiv nasilja prema ženama i u obitelji zapravo nije ustrojen tako da učinkovito adresira i uklanja uzroke nasilja kroz prevenciju, edukaciju i obrazovanje, već se isključivo oslanja na adresiranje posljedica nasilja kroz penalnu politiku i kažnjavanje”, pojašnjava pravobraniteljica.

Smatra da svi oblici obrazovanja i edukacije, odnosno preventivnog rada, uključujući i terapijske te resocijalizacijske procese s počiniteljima, za razliku od represije, predstavljaju kvalitetnija i dugoročnija rješenja jer se bave uzrocima, a ne posljedicama nasilja pa su stoga jamstvo uspješnijeg suzbijanja, ali i iskorjenjivanja ove vrste nasilja.

Dinamika, obrasci i okidači

“Prevencija je također i shvaćanje i prihvaćanje činjenice da je femicid najpredvidljivije ubojstvo koje ima svoju dinamiku, obrasce i okidače, koji se više manje uvijek ponavljaju: prisilna kontrola, ljubomora, prijetnje, alkoholizam, posjedovanje oružja i kao krunski okidač – odluka žene da prekine nasilničku vezu, odnosno da ostavi nasilnika. Ti okidači bi trebali biti temeljni alarmi za hitnu reakciju svih nadležnih tijela u primjeni najviših standarda zaštite žrtava i učinkovitog progona počinitelja”, navodi Ljubičić.

Pravobraniteljica kroz tijelo *Femicide Watch* i preporuke koje proizlaze iz dubinskih analiza svakog pojedinog slučaja ubojstva, nadležnim tijelima jasno ukazuje gdje su, kako i kada učinili propuste u svojim intervencijama i procjenama, te koliko je zapravo moguće spriječiti svako ubojstvo ženske osobe ako se razumiju i prihvaćaju mehanizmi i obrasci koji dovode do njega, jer su oni skoro uvijek isti.

Podsjeća da prevencija i obrazovanje moraju biti temelji borbe protiv rodno utemeljenog nasilja, na što nas obvezuje i [Istanbulska konvencija](#). “Potrebne su nam strukturalne promjene kako bi preokrenuli negativne trendove. Moramo se paralelno početi baviti uzrocima nasilja, i njih učinkovito adresirati i otklanjati, a ne isključivo posljedicama”, navodi Ljubičić.

Rizični čimbenici

“Potrebno je mijenjati praksu postupanja policijskih i pravosudnih tijela, a ne isključivo zakone, kao i kulturu odnosa među spolovima u društvu te u obrazovanje uključiti teme ravnopravnosti spolova, prihvaćanja različitosti, seksualnog odgoja, tolerancije i općenito građanskog odgoja. Jedino se promjenom društvenih obrazaca ponašanja može uspješno suzbijati femicid i rodno utemeljeno nasilje”, ističe.

Pravobraniteljica u svojim godišnjim izvješćima, koja su javno dostupna na njezinim mrežnim stranicama, objavljuje sve analize vezane uz femicid, uključujući i propuste nadležnih tijela.

U zaključcima sa sastanaka Promatračkog tijela za sveobuhvatno nadgledanje, prikupljanje podataka, analizu slučajeva ubojstava žena i izvještavanje “*Femicide Watch*“, u kojem pravobraniteljica od 2017., u suradnji s drugim nadležnim tijelima, prati i analizira slučajeve nasilja prema ženama, a osobito slučajeve ubojstava žena od strane njima bliskih muškaraca, navode se rizični čimbenici najvišeg stupnja koji, posebice u kombinaciji dva ili više njih, ukazuju na značajnu opasnost od pokušaja počinjenja ili počinjenja teškog ubojstva ženske osobe, odnosno femicida.

Nadležna tijela, ali i obitelj, često ne vide ‘signale’

Rizični čimbenici su: svi oblici ovisnosti (alkoholizam, droga, kocka...), prisilna kontrola, posesivnost, ljubomora, odluka žene da napusti nasilnog muškarca, psihičke smetnje, posjedovanje oružja, prijetnje ubojstvom i/ili samoubojstvom. Pravobraniteljica je utvrdila kako nadležna tijela i pravosuđe, pa čak i najbliža obiteljska okolina, vrlo rijetko ove signale shvaćaju kao ključne alarme za učinkovitu zaštitu žrtve, brz progon i strogo kažnjavanje počinitelja.

“Nerijetko i same najave ubojstva ili prijetnje ubojstvom ili samoubojstvom od strane potencijalnih počinitelja i dalje nisu u dovoljnoj mjeri prepoznate od strane nadležnih tijela na način da bi na njih brzo i adekvatno reagirali. Ovakav stav nadležnih tijela i najbliže okoline zapravo ukazuje na nepostojanje društvene svijesti o opasnosti obiteljskog nasilja kao šireg društvenog problema, kao i na neprepoznavanje femicida kao jednog od najpredvidljivijeg ubojstva”, ističe Ljubičić.

Smatra da su naš zakonski okvir i zaštita dovoljno dobri, no ono što ne funkcionira dovoljno dobro je praksa postupanja nadležnih tijela, koordinacija i suradnja te brzina djelovanja, odnosno rano ili pravovremeno prepoznavanje rizičnih faktora. “Naša zaštita je često samo deklaratorne naravi, žrtve nemaju osjećaj da je sustav organiziran na način da doista funkcionira i aktivno brine za njihovu sigurnost već je pretežiti dojam da se stvari odvijaju birokratski, formalistički i pasivno, odnosno reaktivno”, navodi pravobraniteljica.

‘Postupa se kada stvari već izmaknu kontroli’

“Uz sve već navedeno, ovo je jedan od ključnih problema našeg sustava borbe protiv ove vrste nasilja. Takav pristup generira nepovjerenje u sustav i demotivira žrtve da prijavljuju nasilje. Stoga nasilje često eskalira pa se postupa onda kada stvari već izmaknu kontroli, a tada je kasno za učinkovitu i ranu prevenciju te sustavu ne preostaje ništa drugo nego sankcija, odnosno kažnjavanje”, dodaje.

Ljubičić ističe da je kažnjavanje slaba prevencija i ne otklanja uzrok već se bavi posljedicama nasilja. Zagovara strukturalne promjene sustava koje traže korjenite promjene u pristupu i shvaćanju rodno utemeljenog nasilja, kao i u praksi postupanja nadležnih tijela, a ne u zakonodavstvu. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova samostalno, a onda i u partnerstvu s drugim organizacijama i institucijama te kroz EU projekte često provodi edukacije i kampanje vezane uz prevenciju femicida i osnaživanje žena.

Od trenutnih projekata koje provodi je izdvojila: EU-projekte “Podizanje svijesti o rodno uvjetovanom kibernetičkom nasilju nad djevojčicama i ženama te stvaranje sigurnijeg online okruženja (bE-SAFE)”, “TEAMWORK#2: *combaT sExuAlharassMent in the WORKplace vol_2*”, potom projekte Panel mladih Povjerenika za zaštitu ravnopravnosti – Mladi za ravnopravnost i “Oboji svijet!-Misli, odluči, djeluj, uključi!”.

Ostale tekstove na ovu temu možete pročitati [**OVDJE**](#).

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

policija, femicid, pravobraniteljica za
ravnopravnost spolova, femicid u Hrvatskoj,